

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

**Samen op stage? Samenwerkend leren
 in de lerarenopleiding dankzij team teaching**

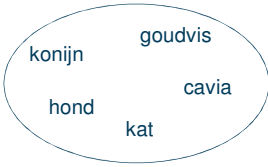
•

Studiedag rond samenwerkend leren in onderwijs – 9 juni 2015

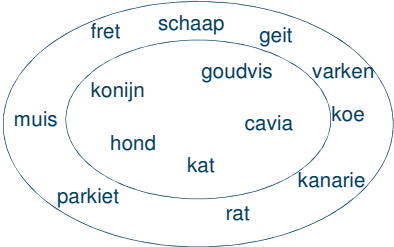
Marlies Baeten (ELAnt) & Mathea Simons (Universiteit Antwerpen)

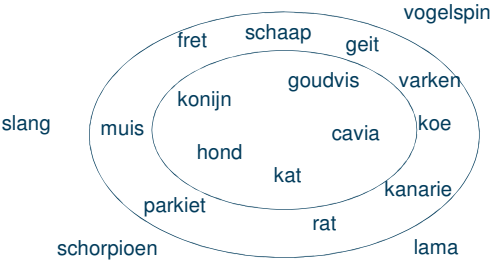
ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

Een leraar?

"Het onderwijs in Vlaanderen is niet klaar voor de 21ste eeuw. Het uitgangspunt is: ik ga mijn klas binnen, ik doe mijn deur dicht en ik ben de baas, ik doe wat ik wil. Alles wat indruist tegen die autonomie ervaren ze als bedreigend."

Dirk Van Damme (OESO-expert) (DS, 3/1/2014)

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

6

De Vlaamse situatie

Enkele bevindingen uit de Teaching and Learning International Survey (2013, OESO)

Lessen van andere leraren observeren en feedback geven

LaO			1 ^{ste} gr. SO		
VI.		TALIS	VI.		TALIS
25	<	51	25	<	55

Gezamenlijk lesgeven in dezelfde klas

LaO			1 ^{ste} gr. SO		
VI.		TALIS	VI.		TALIS
69	<	80	35	<	58

⇒ Lesgeven blijft voor leraren in Vlaanderen een individuele activiteit

7

Even aan de slag!

Aan welke mogelijke modellen van team teaching denk je?
Aan welke team teaching partners denk je?

8

Even aan de slag!

Aan welke mogelijke modellen van team teaching denk je?

Samen een projectdag organiseren

Elkaar observeren

Elkaar assisteren tijdens de les

Samen lessen voorbereiden

Elkaar coachen

Feedback geven op elkaars lesvoorbereiding

Samen reflecteren

Samen les geven

9

Verschillende team teaching modellen

	Weinig samenwerking	(1) Observatiemodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Observator
		(2) Coachingsmodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Coach
		(3) Assistent-leraar-model	Leerkracht (hoofverantwoordelijke) & Assistent
		(4) Gelijke status-model	Leerkrachten (gelijke status)
		- Sequentieel lesgeven - Parallel lesgeven - Lesgeven in 'stations'	
	Veel samenwerking	(5) Teaming-model	Leerkrachten (gelijke status) → Samen plannen → Samen lesgeven → Samen evalueren

Uit: Baeten & Simons (2014) in *Teaching and Teacher Education*

10

Even aan de slag!

Aan welke team teaching partners denk je?

Klasleraar & zorgleraar

Leraar economie & leraar wiskunde

Mentor & aspirant-leraar

Onderwijzer & kleuterleider

Lerarenopleider & mentor

Aspirant-leraar & aspirant-leraar

Leraar Frans & leraar Frans

Klasleraar & klasleraar

11

Team teaching tijdens stages

Stages?

- Individuele stage
- Enkele lessen observeren
- Enkele lessen geven
- Observatie, participatie, actieve, zelfstandige stage

↓

Team teaching?

- Samenwerking
- Tussen 2 of meer (aspirant-)leraren
- Op vlak van planning/lesvoorbereiding, implementatie/lesgeven en evaluatie

Even aan de slag!

Welke voor- en nadelen zie je van team teaching door aspirant-leraren (voor aspirant-leraar, mentor, leerlingen)?

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

13

Wat zegt de literatuur?

Voordelen	Nadelen
Aspirant-leraren <ul style="list-style-type: none"> - Steun - Dialoog - Professionele groei - Persoonlijke groei Mentoren <ul style="list-style-type: none"> - Minder werklast - Leerwinst - Meer samenwerking op school Leerlingen <ul style="list-style-type: none"> - Steun - Rijke en gevarieerde lessen - Leerwinst 	Aspirant-leraren <ul style="list-style-type: none"> - Gebrek aan compatibiliteit - Onderlinge vergelijking - Moeilijk om constructieve feedback te geven - Hoge werklast - Minder individueel lesgeven Mentoren <ul style="list-style-type: none"> - Hoge werklast - Minder sterke relatie met aspirant-leraren Leerlingen <ul style="list-style-type: none"> - Verwarrend

Uit: Baeten & Simons (2014) in *Teaching and Teacher Education*

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

14

Twee praktijkvoorbeelden

- Team teaching aan de SLO van UA
- Team teaching aan de GLO van KdG

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

15

SLO-UA

Praktijkcomponent: 30 studiepunten

<p style="text-align: center; font-size: small;">1ste semester</p> <p style="text-align: center; background-color: #eee; padding: 5px;">Oefenlessen</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; font-size: x-small;"> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px;">Inleefstage</div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px;">In stapstage</div> </div>	<p style="text-align: center; font-size: small;">2de semester</p> <p style="text-align: center; background-color: #eee; padding: 5px;">Supervisie</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; font-size: x-small;"> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px;">Groeistage 1</div> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px;">Groeistage 2</div> </div> <p style="text-align: center; font-size: x-small; margin-top: 5px;">Vakdidactische opdrachten stage</p> <p style="text-align: center; font-size: x-small; margin-top: 5px;">Vakoverschrijden de opdrachten stage</p>
---	---

Theoretische component

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

16

SLO-UA

	(1) Observatiemodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Observator
Weinig samenwerking	(2) Coachingsmodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Coach
	(3) Assistent-leraar-model	Leerkracht (hoofverantwoordelijke) & Assistent
	(4) Gelijke status-model	Leerkrachten (gelijke status)
Veel samenwerking	(5) Teaming-model	Leerkrachten (gelijke status) → Samen plannen → Samen lesgeven → Samen evalueren

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

17

SLO-UA: pilotproject

Observatiemodel	Sequentieel	Paralleel
104 aspirant-leraren	8 aspirant-leraren	6 aspirant-leraren
<ul style="list-style-type: none"> - Individueel of samen voorbereiden (4 lessen) - Elke aspirant-leraar geeft 2 lessen in aanwezigheid van mentor en duo-partner 	<ul style="list-style-type: none"> - Samen voorbereiden (4 lessen) - Samen les geven (beurtelings lessequensen; in staat over te nemen) - Samen reflecteren 	<ul style="list-style-type: none"> - Samen voorbereiden (4 lessen) - Apart les geven (klasgroep opgedeeld; elke aspirant-leraar geeft dezelfde les; in apart leslokaal) - Samen reflecteren

ELAnt
Expertisenetwerk
Lerarenopleidingen
Antwerpen

18

Even aan de slag!

Welke voor- en nadelen zie je van sequentieel en parallel lesgeven (voor aspirant-leraar, mentor, leerlingen)?

19

Evaluatie

Respondenten	Instrumenten
Aspirant-leraren – observatiemodel	Vragenlijst (open en gesloten vragen) - Steun - Professionele groei - Werkdruk - ...
Aspirant-leraren – gelijke statusmodel	Vragenlijst (open en gesloten vragen) - Idem vragenlijst observatiemodel - Voor- en nadelen van specifieke modellen
Mentoren – gelijke statusmodel	Interview - Ervaring met team teaching - Voor- en nadelen van specifieke modellen
Leerlingen – gelijke statusmodel	Vragenlijst (open en gesloten vragen) - Voor- en nadelen van specifieke modellen

20

Resultaten – Aspirant-leraren

	M _O	SD _O	M _S	SD _S	M _P	SD _P	Sign.?
Steun	3.87	.77	4.07	.40	3.93	.36	
Dialogoog	3.69	.88	4.36	.94	4.25	.52	
Prof. groei	3.42	.78	2.93	.43	2.63	.93	O > P
Werkdruk	3.24	.88	3.10	.98	3.28	1.47	
Samen voorbereiden	2.65	.99	3.71	.57	3.38	.38	O < S
Vergelijk. & competitie	2.01	.70	2.10	.49	2.11	.44	
Angst & ongemak	1.84	.87	1.71	.57	1.42	.38	

21

Resultaten – Aspirant-leraren

"Zo kan je terugvallen op iemand anders."
"De duopartner als lotgenoot en referentie."
"Het was fijn om de eerste stage niet alleen te staan."

	M _O	SD _O	M _S	SD _S	M _P	SD _P	Sign.?
Steun	3.87	.77	4.07	.40	3.93	.36	
Dialogoog	3.69	.88	4.36	.94	4.25	.52	
Prof. groei	3.42	.78	2.93	.43	2.63	.93	O > P
Werkdruk	3.24	.88	3.10	.98	3.28	1.47	
Samen voorbereiden	2.65	.99	3.71	.57	3.38	.38	O < S
Vergelijk. & competitie	2.01	.70	2.10	.49	2.11	.44	
Angst & ongemak	1.84	.87	1.71	.57	1.42	.38	

22

Resultaten – Aspirant-leraren

"Erg handig om over het verloop van de stage te discussiëren."
"Ideën uitwisselen, feit dat je klankbord had en je indrukken kon aftoetsen aan die van je duopartner."

	M _O	SD _O	M _S	SD _S	M _P	SD _P	Sign.?
Steun	3.87	.77	4.07	.40	3.93	.36	
Dialogoog	3.69	.88	4.36	.94	4.25	.52	
Prof. groei	3.42	.78	2.93	.43	2.63	.93	O > P
Werkdruk	3.24	.88	3.10	.98	3.28	1.47	
Samen voorbereiden	2.65	.99	3.71	.57	3.38	.38	O < S
Vergelijk. & competitie	2.01	.70	2.10	.49	2.11	.44	
Angst & ongemak	1.84	.87	1.71	.57	1.42	.38	

23

Resultaten – Aspirant-leraren

"Boeiend om de verschillen in stijl/inhoud van lesgeven te zien en hoe de leerlingen erop reageren."
"Ik zag bij de ander sterke punten die ik zelf nog mis."
"Extra kans om te leren (feedback van elkaar)."

	M _O	SD _O	M _S	SD _S	M _P	SD _P	Sign.?
Steun	3.87	.77	4.07	.40	3.93	.36	
Dialogoog	3.69	.88	4.36	.94	4.25	.52	
Prof. groei	3.42	.78	2.93	.43	2.63	.93	O > P
Werkdruk	3.24	.88	3.10	.98	3.28	1.47	
Samen voorbereiden	2.65	.99	3.71	.57	3.38	.38	O < S
Vergelijk. & competitie	2.01	.70	2.10	.49	2.11	.44	
Angst & ongemak	1.84	.87	1.71	.57	1.42	.38	

24

Resultaten – Aspirant-leraren

“Samenwerken vraagt extra inspanning en extra tijdsbesteding.”
 “Als je alleen werkt, kan je ook goed doorwerken zonder tijd te verliezen met taakverdeling en planning.”
 “Moelijk om je agenda overeen te stemmen met je duopartner.”

Steun							
Dialogoog							
Prof. groei							
Werkdruk							
Samen voorbereiden	2.65	.99	3.71	.57	3.38	.38	O < S
Vergelijk. & competitie	2.01	.70	2.10	.49	2.11	.44	
Angst & ongemak	1.84	.87	1.71	.57	1.42	.38	

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 25

Resultaten – Aspirant-leraren

Verschillen tussen sequentieel en parallel lesgeven?

- $P > S$
 - Angst en ongemak
 - Persoonlijke groei
 - Feedbackgerelateerde problemen
- $S > P$
 - Werkdruk
 - Weinig realiteitswaarde

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 26

Resultaten - Mentoren

Parallel lesgeven	Sequentieel lesgeven
<i>Voor mentoren</i>	<i>Voor mentoren</i>
- Praktische organisatie	+ Leerwinst
	+ Meer input voor evaluatie van aspirant-leraren
	+ Meer vertrouwen in leskwaliteit
<i>Voor aspirant-leraren</i>	<i>Voor aspirant-leraren</i>
+ Individueel lesgeven	+ Steun
	+ Professionele groei
	+ Persoonlijke groei
	- Gebrek aan compatibiliteit
	- Weinig betrokkenheid en verantwoordelijkheid
	- Zwakke relatie met mentor
<i>Voor leerlingen</i>	<i>Voor leerlingen</i>
+ Leerwinst	+ Rijke en gevarieerde lessen
- Verschillen in leerinhouden	- Verwarrend
	- Zwakke relatie met aspirant-leraar

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 27

Resultaten - Leerlingen

	M_S	SD_S	M_P	SD_P	Sign. verschillen
Voordelen	3.06	.51	3.41	.61	$P > S$
Nadelen	2.72	.75	2.22	.49	$S > P$

Voordelen $P > S$ Hoge concentratie/betrokkenheid Leuke sfeer (gezellig, ontspannen, rustig) Leerwinst Vlot tempo	Nadelen $S > P$ Verwarrend, complex Verschillen tussen leraren Lage concentratie/betrokkenheid Variatie Leraren onderbreken elkaar
$S > P$ Veel steun Variatie Meerdere meningen Leraren steunen elkaar en vullen aan	$P > S$ Klasgroep opsplitsen Slechte sfeer Veranderen van klaslokaal Weinig leerwinst Snel tempo Meer input verwacht

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 28

Conclusie team teaching SLO-UA

Waardering van sequentieel versus parallel lesgeven

- Aspirant-leraren
 - Zowel sequentieel als parallel lesgeven hebben voor- en nadelen
- Mentoren
 - Meer voordelen maar ook meer nadelen van sequentieel lesgeven
- Leerlingen
 - Meer voordelen van parallel lesgeven

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 29

Twee “good practices”

- Team teaching aan de SLO van UA
- Team teaching aan de GLO van KdG

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 30

Team teaching GLO-KdG

Weinig samenwerking	(1) Observatiemodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Observator
	(2) Coachingsmodel	Leerkracht (volledige verantwoordelijkheid) & Coach
↓	(3) Assistent-leraar-model	Leerkracht (hoofdverantwoordelijke) & Assistent
	(4) Gelijke status-model - Sequentieel lesgeven - Parallel lesgeven - Lesgeven in 'stations'	Leerkrachten (gelijke status)
	(5) Teaming-model	Leerkrachten (gelijke status) → Samen plannen → Samen lesgeven → Samen evalueren
Veel samenwerking		

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 31

Even aan de slag!

Voorbeelden van deze modellen in het lager onderwijs?
(assistent-leraarmodel, parallel lesgeven, stationsonderwijs)

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 32

Even aan de slag!

Assistent-leraarmodel	Parallel lesgeven	Stationsonderwijs
Voorbeeld 1	Voorbeeld 1	Voorbeeld 1
Voorbeeld 2	Voorbeeld 2	Voorbeeld 2

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 33

Assistent-leraarmodel

Vak	Student 1	Student 2
Nederlands Wiskunde Frans	Geeft de les	Individuele begeleiding bij inoefening
Lichamelijke opvoeding	Geeft de les, legt techniek uit en demonstreert	Helpen aan de toestellen, klassikaal overzicht bewaren
Muzische vorming: muziek	Geeft de les	Begeleidt/helpt leerlingen met instrumenten + orde bewaren
Muzische vorming: beeld	Geeft de les: techniek uitleggen + demonstreren	Materialen uitleiden, verlengde instructie + organisatie bij opruimen, uitwassen van gebruikt materiaal

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 34

Gelijke-statusmodel (parallel lesgeven)

Vak	Student 1	Student 2
Lichamelijke opvoeding	Turnzaal in twee delen verdelen en hetzelfde spelen in kleinere groepjes.	
Muzische vorming: muziek	Eenzelfde werkvorm (bv. ritmische oefeningen) in kleine groepjes in twee aparte lokalen.	
Wiskunde	Lessen die organisatorische uitdagingen vormen (bv. meet- of weeglessen) in kleine groepjes laten doorgaan. Ook differentiatie: klassikale instructie, daarna begeleidt student zwakke groep.	
Nederlands	Lessen waarbij moet gelezen worden in twee groepen organiseren om meer oefenkansen te bieden.	
Frans	Spreekoefeningen in kleine groepjes organiseren om meer oefenkansen te bieden.	
Godsdienst	Filosofen in kleine groep, begeleiden van groepjes bij biblodrama.	
Wereldoriëntatie	Quiz over een bepaald onderwerp in twee subgroepen.	

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 35

Gelijke-statusmodel (stationsonderwijs)

Vak	Student 1	Student 2
Nederlands	Schrijfpdracht: verhaal Leesopdracht: fictie Schrijfpdracht Spelling	Schrijfpdracht: gedicht Leesopdracht: non-fictie Leesopdracht Taalbeschouwing
Muzische vorming	Drama Beeld: opdracht met papier	Beeld Beeld: opdracht met klei
Frans	Hoekenwerk: spreekopdracht	Hoekenwerk: toezicht houden + begeleiden bij andere hoeken
Wiskunde	Wegen, meten, ontdekken	Toepassingen: oefeningen in werkboek
Lichamelijke opvoeding	Tikspel	Balspel
Wereldoriëntatie	Hoekenwerk: bv. proefjes met zintuigen	Hoekenwerk: Wat als zintuigen minder functioneren

ELAnt Expertisenetwerk Lerarenopleidingen Antwerpen 36

Team teaching GLO-KdG

- Context**
 - 2de sem: 30 stagelessen gespreid over 3 stageperiodes
 - 1 dag, 2 dagen, 7 dagen

8 lessen in duo	4 lessen assistent-leraarmodel <ul style="list-style-type: none"> - 2 lessen als hoofdvoerder - 2 lessen als assistent-leraar 4 lessen gelijke-statusmodel <ul style="list-style-type: none"> - 2 lessen parallel lesgeven - 2 lessen 'stations' onderwijs
22 individuele lessen	8 lessen observatie door duo-partner

37

Eerste reacties – mentoren / lectoren

- Sommige scholen reageren heel positief omdat ze zelf ook aan team teaching doen
- Onbekend met de term team teaching alhoewel dit in de praktijk wel wordt toegepast
- Vooral vragen bij organisatorische aspecten
 - Voorbereidingen?
 - Hoe organiseren?
 - Hoe beoordelen?
- Student met mentor in team teaching → gemengde reacties bij beide partijen

38

Eerste reacties – aspirant-leraren

- Bijna alle aspirant-leraren (94.7%) staan ervoor open om de stage in duo te lopen.
- Ze hebben een significant grotere voorkeur voor co-teaching met een medestudent dan met een mentor (M=3.92; SD=.83 versus M=3.22; SD=.93).

Welke modellen?

39

Eerste reacties – aspirant-leraren

Welke modellen?

	Elkaar observeren	Elkaar assisteren	Parallel lesgeven	Stations-onderwijs
Hoogste voorkeur?				
- Co-teaching met medestudent	9.7%	<u>35.4%</u>	18.1%	30.5%
- Co-teaching met mentor	20.4%	<u>39.8%</u>	13.7%	17.3%
Laagste voorkeur?				
- Co-teaching met medestudent	<u>40.7%</u>	16.8%	27.4%	12.4%
- Co-teaching met mentor	<u>33.2%</u>	19.9%	27.9%	9.3%

40

Even aan de slag!

Welke voorwaarden moeten vervuld zijn om team teaching succesvol te laten verlopen?

41

Conditie voor implementatie

Lerarenopleiding

- Combinatie van team teaching en individuele stage
 - Team teaching bij aanvang, later individuele stage
 - Starten met modellen die weinig samenwerking vereisen, later modellen die meer samenwerking vereisen
 - In bepaalde gevallen: individueel lesgeven
- Aandacht voor groepssamenstelling
- Stage op zelfde moment starten

42

Conditie voor implementatie

Mentor en stageplaats

- Goede samenwerking aanmoedigen
- Gepersonaliseerde feedback geven, naast gezamenlijke feedback
- Beperk aantal mentoren per student
- Locatie (grote en voldoende klaslokalen)
- Schoolcultuur

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

Meer info

marlies.baeten@elant.be
 mathea.simons@uantwerpen.be

ELAnt
 Expertisenetwerk
 Lerarenopleidingen
 Antwerpen

44